

מולדת , חברה ואזרחות

שכבת גיל	ד'
חינוך לחשיבה	מטלות מאתגרות ולמידת עמיתים
נושא	האוכלוסייה בישראל
משך הזמן	יחידת הוראה
כתבו	שרה שם אור
מסגרת הפיתוח	השתלמות יסודי הוגש לד"ר שלומית גינוסר

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף א' לפיתוח פדגוגי
חינוך לחשיבה

הערות ראשוניות :

- שלבי העבודה המוגשת בזאת, מתנהלים על-פני 7-8 שעורים, כפי שנצטרך.
- התלמידים בכתה יילמדו יחידה זו בספר הלימוד, (שניה מבין ארבע).
- הלימוד ייערך בעזרת שלבים אלה, ע"י התלמידים, תוך קבלת ציון בכל שלב.

שלבים בלימוד עמיתים/ כתות ד'

המקצוע: מולדת, חברה ואזרחות

הנושא: האוכלוסייה בישראל

השלבים נלמדים בעזרת הספר "לחיות בישראל" כתה ד'.

רציונל (מטרות העל)

בחירת שיטת "לימוד עמיתים", בשלב זה של השנה, נעשתה להשגת מטרות אחדות:

- גיוון דרכי הוראה. הרצון לשנות ולגוון מעט את שעורי מולדת, חברה ואזרחות, שנלמדו עד כה כשעורים פרונטאליים, או כעבודה בקבוצות בכיתה.
- לימוד עמיתים- כמתן הזדמנות לתלמידים ללמד. לחוות את חווית הלמידה וההתמחות בנושא קצר, והעברת שיעור לחברי כיתתם. זוהי חוויה ראשונית חשובה לתלמידי.
- שאילת שאלות וקבלת תשובות מחבריהם. התלמידים ישאלו שאלות בעת מתן השיעור וכן כעבודה מסכמת, בשלבים השונים של העבודה.
- עבודת קבוצה. מתן אפשרות לקבוצה לחבור יחדיו, להכין שיעור, להעביר שיעור, לקבל משוב על עבודתם, ובל נשכח: קבלת ציון בקבוצה. יש לציין את הפן החברתי, החשוב מאוד כשלעצמו, בעבודה מסוג זה.
- הענקת אפשרות לתלמידים מתקשים, לקבל ציון שונה "מהרגיל", בקבוצה ההטרוגנית אליה שובצו. (בשליש שני של שנת הלימודים, שמתי דגש רב על עבודות בקבוצות. פעמים אני בחרתי את חברי הקבוצה, אח"כ נערכה הגרלה לחברי קבוצה, בשלב שונה הם בחרו את חבריהם. כל זאת, בכדי להעביר את התלמיד להסקת מסקנות לבחירת חברי קבוצתם.

נקודה נוספת: עבודות התלמידים, במקצועות השונים, הוגשו רובם לבדיקת המורה)

מטרת החשיבה:

- זהו שלב חשוב לתלמידים, בו מיושמים יכולות ראשוניות, כגון: ידע, הבנה ויישום. וכן יכולות גבוהות יותר כגון: אנליזה (לימוד מעמיק של תוכן לימודי לשם תפיסת המבנה של התוכן הנלמד. ארגון צורת הלמידה, גילוי היסודות והרעיונות עליהם מבוסס תוכן זה).

- מתן הזדמנויות למידה שונות

מטרות תוכן:

לימוד פרק בנושאי הלימוד.

❖ נושא זה נבחר מתוך היותו מחולק לקבוצות באוכלוסיה הישראלית.

(האוכלוסיה היהודית: עולים, וותיקים.

ערבים, דרוזים, קטנים- גדולים, בני- בנות, נשים- גברים, אנשים עם צרכים מיוחדים.)

שלבי העבודה בכתה

שלב 1

הצגת הנושא והדגמת שעור, ע"י המורה. (מטרת הלימוד וההדגמה היא ללמד את התלמידים לצפוי מהם. אין ספק שהם למדו שעורים רבים, אך כאשר המטרה משתנה מ- לימוד גרידא, ל- הכנת שעור, צורת ההקשבה והלימוד משתנים.)

שלב 2

חלוקה לקבוצות לימוד. בשלב זה מותר לתלמידים לבחור את חברי קבוצתם. בכל קב' 3-4 תלמידים.

(בשלב זה העדפתי לאפשר להם לבחור את חברי קבוצתם, בכדי לגרום להם חווית למידה מהנה. עידוד אינטראקציה בין התלמידים. כמו כן היה ברצוני ללמדם לבחור חברים העוזרים ולא רק משחקים.)

בשלב זה ניתנו התבחינים לקבלת ציון. להלן הדף שהתלמידים קבלו. ניתן הסבר מפורט על השלבים ועל מתן הציון.

תלמידים יקרים

במסגרת שעורי מולדת, חברה ואזרחות, עליכם ללמוד נושא אחד, אותו תלמדו את חבריכם. קבוצות הלמידה יורכבו מ 3-4 לומדים. חברי הקבוצה חייבים ללמוד היטב את הנושא שלהם ולהיות מוכנים ללמד את הכיתה.

בשעור מותר: לקרוא את הטקסט מספר הלימוד, לשאול שאלות את התלמידים, על הנושא הנלמד. להעזר במשימות שבחוברת, להרחיב – כיד הדמיון, להביא חומרי עזר(תמונות, אביזרי במה, סרטונים, המחשה, מחשב) לתת משימות כיתה, "לבחון" את התלמידים בחידות.....

**** הציון ניתן לכל ילדי הקבוצה, לאחר הביקורת בכתה.**

**** לכל קבוצה, כ- 30 דקות. אנא, עמדו בזמנים!!**

תבחיני הצינון: (כאן המקום לציין שהתבחינים נבחרו מראש, ע"י המורה והתלמידים)

- העברה נכונה ומלאה של הנושא - 65 נק' (שימוש נכון בספר, הפניה לעמ' הנכונים, קריאה נכונה של החלקים הנדרשים, מתן משימות כיתה ברמה טובה ומתאימה)
- גיוון דרכי הוראה- 10 נק' (השתמשו בנאמר בהוראות)
- שיתוף פעולה בין חברי הקבוצה- 10 נק' (בעת ההכנה ובזמן העברת השיעור)
- בקורת תלמידים- 15 נק' (תלמידי הכיתה יעריכו את עבודתכם)

שלב 3

- א. שלב הלימוד. הקבוצה מקבלת את הנושא, מספר העמודים בספר, תאריך הגשה, כשבוע מראש.
- ב. חברי הקבוצה מלמדים את הנושא בכתה. כ- 30 דקות. (מחויבות לידע ולקפדנות.)
- ג. בקורת תלמידים לומדים. (עידוד ביקורת, תוך מתן עצות- בונות. עידוד פרשנות)
- ד. בקורת המלמדים. (היכולת לטעון כנגד המבקרים)
- ה. בקורת ומתן ציון ע"י המורה. הציון נקבע ע"פ קריטריונים מובנים ומוכרים לתלמידים. (שכאמור, נבחרו ע"י המורה והתלמידים)

שלב 4

- לאחר הרצאות כל הקבוצות, יושבים חברי הקבוצה הראשונית, בכיתה, ומחברים 4 שאלות סיכום וחזרה לנושא שלימדו. מעבירים למורה את כל שאלות הקבוצות. המורה מרכזת לדף מודפס את השאלות.
- " ... תפקיד השאלה הוא דווקא לחזור על הידוע ולבחון את האופן שבו דברי המורה או הכתוב בספר השתכפל בדברי התלמידים. שאלות טובות הנשאלות מצד התלמידים מגבירות את מעורבותם בתהליך הלמידה, ומעצימות את הדחף לאתר את התשובות המתאימות להן." (מסע לחיפוש שאלות טובות/ מכון ברנקו וייס 1994)
- בשלב זה היה ברצוני ליצור אצל תלמידי את הגירוי והמוטיבציה "לבחון" את חבריהם. לקבל תשובות ולתת ציונים, כהדמיה להיותם מורים- לרגע.*
- ** דף השאלות מצורף. (קבוצה אחת לא חיברה שאלות, מפני שהתלמידה המובילה הייתה חסרה ביום חיבור השאלות.)**

שלב 5

- כל תלמיד בוחר לענות על שאלותיהן של 4 קבוצות מבין 6-7 הקבוצות.
- התלמידים קיבלו טבלה ובה שאלותיהן של 7 קבוצות. כל קבוצה חברה 4 שאלות.

שלב 6

חברי הקבוצה (מחברי השאלות) מקבלים לידיהם את תשובות התלמידים, שהעדיפו לענות לשאלותיהם, בודקים ומעניקים ציון.

המורה אוספת את הציונים. (לכל תלמיד יש בשלב הזה ציון על הרצאה ו 4 ציונים על מתן תשובות)

שלב 7

משוב על לימוד עמיתים.

התלמידים מעריכים את יכולותיהם להעביר שיעור. הם משווים את "השיעור שלי" לשיעוריהם של חבריהם. את השימוש בעזרים, בדפי- מידע, בהצגות.....

היכולת לבקר, תוך מתן הערכה בונה, גורמת לתלמידים להיות מעורים ומעורבים יותר בשיעורי- מולדת, חברה ואזרחות הבאים.

שלב המשוב גרם לי להבין את הטעון שיפור.

- רצוי לאפשר, ואף להמליץ, לתלמידים להשתמש במקורות נוספים, מלבד ספר הלימוד. (כדאי להביא אתרי אינטרנט או ספרים לעזרתם)
- יש לשמוע את "המלמדים", לפני השיעור שלהם. לתקן את הטעון תיקון, להרחיב או לצמצם, כנדרש.
- רצוי לתת יותר "זמן כיתה" להכנה. מסתבר שהיה לתלמידים קושי בפגישות אחר הצהריים. תלמידים נמצאים בחוגים רבים ואין באפשרותם להיפגש.
- יש לתת " זמן כיתה" גם לחיבור השאלות וגם לבדיקת תשובות חבריהם.
- לשבץ תלמידים שלא נבחרו ע"י חבריהם לכתה, בדרך של התנדבות ולא "כפיה מורתית"
- לשבץ תלמידים שנבחרו ע"י כמה קבוצות, בהגרלה ולא להעמיד את הילד/ה בפני הדילמה "איזו קבוצה לבחור"